

**EICHBAUER, M. H. – BRUNDAGE, J. A. *Medieval Canon Law*.
2nd ed. London: Routledge, 2023, 212 s.**

Publikace *Medieval Canon Law* představuje druhé vydání stejnojmenné práce, jejímž autorem byl James Arthur Brundage († 2021), profesor na University of Kansas a přední znalec právních dějin středověku, zejména v oblasti formování právnických profesí a dějin křížových výprav. Jeho původní publikace z roku 1995,¹ rovněž vydaná v řadě *Medieval World*, vznikla jako čtenářsky přístupný úvod do středověkého kanonického práva, který ve své době zaplnil citelnou mezeru v dostupné literatuře.² Přípravy druhého vydání této publikace se ujala Melodie Harris Eichbauer, profesorka středověkých dějin na Florida Gulf Coast University, která se dlouhodobě zabývá právními a církevními dějinami vrcholného a pozdního středověku. Svého úkolu se zhostila s deklarovaným záměrem v co největší míře zachovat charakter původní práce a zároveň ji doplnit o nové poznatky a bibliografii.

Jak sama autorka uvádí, poměrně brzy po zahájení prací se ukázalo, že pouhá dílčí revize nebude dostačující. Téměř tři desetiletí intenzivního bádání si vyžádala rozsáhlejší zásahy do původního textu – především aktualizaci argumentace, rozšíření výkladových linií a zapracování informací o nově identifikovaných pramenech. Lze proto konstatovat, že Melodie Eichbauer jde nad rámec pouhé aktualizace a druhé vydání představuje přepracovanou a rozšířenou příručku, která si sice zachovává svůj původní ráz, zároveň však mnohem přesněji odráží současný stav poznání.

Některé ze zmíněných zásahů jsou patrné už v samotné struktuře práce. První čtyři kapitoly sledují vývoj kanonického práva od jeho nejstarších kořenů do období vrcholného středověku. Oproti prvním vydání je nově zařazena samostatná kapitola *Canon Law amid the Eleventh-Century Reform Efforts*, zaměřená na střet církevní a světské moci a boj proti simonii a nikolaitismu. Následující kapitoly se, obdobně jako v prvním vydání, věnují vybraným tématům, avšak byly částečně přeuspořádány. Na závěr je doplněna kapitola *The Relevance of Medieval Canon Law*.

Základ publikace tvoří výklad, který klade důraz na dobové souvislosti a na vztahy mezi jednotlivými aktéry a institucemi. Tento výklad je strukturován kolem práce s klíčovými historickými prameny (např. *Decretum Gratiani*, *Digesta*, dekretály), přičemž tyto texty zde neplní pouze ilustrační funkci, ale tvoří určitou oporu tomuto výkladu. V některých kapitolách autoři zároveň propojují rozmanité perspektivy, sledující vzájemné působení práva a politických, ekonomických, sociálních či náboženských jevů. Příkladem takového přístupu

¹ BRUNDAGE, J. *Medieval Canon Law*. London – New York: Longman, 1995.

² DONAHUE, Ch. *Why the history of canon law is not written. Selden Society lecture delivered in the Old Hall of Lincoln's Inn, 3rd July, 1984*. London: Selden Society, 1986.

je kapitola *Canon Law in the Lives of People*, která i přes tematickou rozvolněnost ukazuje, jak výrazně kanonické právo zasahovalo do každodenního života středověkého člověka.

Úvodní kapitoly zachycují vývoj kanonického práva. Autoři zde nabízejí přehledné představení základních pramenů a přiblížení klíčových témat, jako je postupné formování církevních institucí, úloha koncilů a synod či postavení biskupů a papežské kurie. Na prvních dvou kapitolách věnovaných rané církvi a ranému středověku je však místy patrné to, co bylo těmto kapitolám vytýkáno již v souvislosti s prvním vydáním, a sice částečné neodpoutání se od tradičního rámce, v němž jsou tato období prezentována spíše jako pouhý předstupeň pozdějšího vývoje.³ Je však třeba dodat, že následující kapitoly tento rámec postupně zpřesňují a doplňují, takže celkový výklad nepůsobí dojmem následného „velkého třesku“.

Následují kapitoly, které se zaměřují na vybrané tematické okruhy. Za zmínku stojí zejména kapitola *Canon Law in Intellectual Spaces*, jež přibližuje vybrané oblasti středověkého právního myšlení a zasazuje kanonické právo do širšího rámce *ius commune*. Ukazuje jej jako součást intelektuálního ekosystému, který utvářel právní kulturu středověku, čímž reprezentuje přístup, jehož nedostatek kritizoval například Kenneth Pennington, když upozorňoval na riziko nežádoucí fragmentace *ius commune* v případech, kdy jsou jednotlivé dobové systémy prezentovány izolovaně.⁴

Podnětnou je také následující kapitola *Canonical Courts and Procedure* tematizující procesní stránku kanonického práva. Výklad se zde soustředí na pojem *ordo iuris* (*ordo iudiciarius*), na odlišné typy procesu (akuzační, inkviziční) a jejich zjednodušené formy. V kapitole je obsažen také popis jednotlivých procesních úkonů v příslušném pořadí, doplněný o stručný komentář. Ačkoli je zřejmé, že takto schematický popis nemůže vystihnout pestrost dobové praxe, která byla ovlivňována řadou dalších faktorů, v kontextu práce tohoto typu jde o srozumitelný způsob, jak čtenáři přiblížit základní strukturu procesu.

Závěrečné kapitoly pak shrnují širší dopad kanonického práva na západní společnost a poukazují na jeho zásadní význam pro porozumění tehdejší společnosti a dobové právní kultuře. Publikaci uzavírá soubor praktických pomůcek v podobě přehledu citovaných pramenů, biografických hesel významných středověkých kanonistů a podrobného věcného i jmenného rejstříku. Rozsáhlá a aktualizovaná bibliografie svou šíří názorně dokládá míru doplnění o výsledky novějšího bádání.

Jak uvádějí sami autoři, nejedná se o podrobnou analýzu jednotlivých dílčích témat, z nichž by každé vydalo na samostatnou práci. Publikace jako celek však nabízí čtivý a přehledně vystavěný úvod do tohoto rozmanitého oboru. Autoři srozumitelně propojují historické prameny se sociálním, politickým a kulturním pozadím tehdejší doby a současně středověké kanonické právo ukazují jako pestrou a intelektuálně živou disciplínu. Tato práce je také důstojnou poctou Jamesi Brundageovi, neboť umožňuje, aby jeho dílo i nadále sloužilo badatelům jako spolehlivá a inspirativní práce. Pro českého čtenáře současně představuje vítané doplnění dostupné literatury a umožňuje zasadit domácí bádání do širšího kontextu aktuálního zahraničního výzkumu.

Jan Marčík

doi: 10.14712/2464689X.2026.198

³ ROLKER, Ch. Fournier's Model and Its Merits. In: ROLKER, Ch. (ed.). *New Discourses in Medieval Canon Law Research. Challenging the Master Narrative*. Leiden: Brill, 2019, s. 4.

⁴ PENNINGTON, K. Learned Law, Droit Savant, Gelehrtes Recht: The Tyranny of a Concept. *Rivista internazionale di diritto comune*, 1994, vol. 5, s. 197–209.